

# **İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ HUKUKUNDA HUKUKİ VE CEZAI SORUMLULUK**

**Prof. Dr. Erdem Özdemir**  
Marmara Üniversitesi  
Hukuk Fakültesi

1+<

# 1. SİSTEMİ ANLAMAK...

## 6331 SAYILI KANUN MODELİ NEDİR?

ESKİ...

818 sayılı Borçlar Kanunu Madde.332

## HAKKANİYET ÖLÇÜTÜ

İş sahibi, akdin hususi halleri ve işin mahiyeti noktasından **hakkaniyet dairesinde kendisinden istenilebileceği derecede** çalışmak dolayısıyla maruz kaldığı tehlikelere karşı icabeden tedbirleri ittihaza ...mecburdur.

İşçinin kişiliğinin korunması

## MADDE 417

# YENİ BK / TEMMUZ 2012

- İşveren, hizmet ilişkisinde işçinin kişiliğini korumak ve saygı göstermek ve işyerinde dürüstlük ilkelerine uygun bir düzeni sağlamakla, özellikle işçilerin psikolojik ve cinsel tacize uğramamaları ve bu tür tacizlere uğramış olanların daha fazla zarar görmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.
- İşveren, **işyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak**, araç ve gereçleri noksansız bulundurmak; işçiler de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdür.
- **6331 MADDE 4 – (1)** İşveren, çalışanların işle ilgili sağlık ve güvenliğini sağlamakla yükümlü olup bu çerçevede;
- a) Mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil **her türlü tedbirin alınması...**

# (Eski) İSG TÜZÜĞÜ

## SOMUT ÖNLEM ODAKLI İSG ANLAYIŞI

**Madde 24** – Bakım, onarım ve kontrol için işyerlerinde kullanılan bütün merdivenler görülecek işe uygun sağlamlıkta olacak ve bunların genişliği **55 santimetreden** dar olmayacak eğimleri **60 dereceyi** geçmeyecek ve basamakların, çubuktan yapılmadığı hallerde, genişlikleri en az **(13) santimetre** olacaktır

# 2000'Lİ YILLAR : AB RÜZGARLARI



# YENİ DÜZENLEMELER



- YENİ BORÇLAR KANUNU madde 417
- 4857 SAYILI İŞ KANUNU
- YENİ YÖNETMELİKLER
- (89-391 ÇERÇEVE YÖN.)
- VE....
- 6331 SY KANUN & YÖNETMELİKLERİ

# Yeni DÜZENLEMELERİN

- A. TIP ALANINA  
YANSIMASI
- B. TEKNİK ALANA  
YANSIMASI



# Tıp alanına yansımaya: İŞYERİ HEKİMLİĞİNİN GERÇEK FONKSİYONU...

- Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) raporlarına göre ülkemiz iş kazasının en fazla olduğu ülkeler arasında, Avrupa'da lider konumunda, dünya ölçeğinde de **3'üncü sırada** yer alıyor.
- Rapora göre, Türkiye'de 2011 yılında 69.227 iş kazası, **697 meslek hastalığı tespit edildi.**
  - 'En fazla iş kazası, 9 bin 217 (yüzde 13,3) ile kömür ve linyit çıkartılması faaliyetinde yaşandığı görüldü. Bunu 7 bin 268 (yüzde 10,5) kaza ile makine ve teçhizatı hariç fabrikasyon metal ürünleri imalatı, 5 bin 272 (yüzde 7,6) kaza ile ana metal sanayi izledi
  - İş kazalarının yüzde 72'si, 50'den az işçi çalıştıran işyerlerinde meydana geliyor.
- Her 6 dakikada bir iş kazası oluyor ve her 2.5 saatte bir 1 işçi sakat kalıyor. Bunlardan 1.700 kadarı ölümlü iş kazası. Günde ortalama 3 işçi ölmüş.

# İSG PROSEDÜRLERİ



- **İSG İÇ YÖNERGESİ**
  - ALKOL SINIRLARI
- ALKOL TESTLERİNE ONAY VE PROSEDÜR
  - İSG ÖNLEMLERİ
  - KAMERA KULLANIMI
- HEKİME VERİLECEK YETKİLER
  - DİSİPLİN CEZALARI VE İSG
- MOBBİNG VE TACİZE KARŞI KORUMA

# İG UZMANI

**KONUMU BELİRSİZ VE SORUNLU BİR AKTÖR**



# 2. ÖRNEK OLAY İNCELEMESİ

# TEKNİK ALANA YANSIMA UZMANIN FONKSİYONU





## EX: (ESKİ SİSTEM) İş Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü'nün Beşinci Kısım On ikinci Bölümünde açıkça “Bakım ve Onarım İşlerinde Alınacak Güvenlik Tedbirleri” düzenlenmiş bulunmaktaydı...

Buna göre, işyerinde çalışanlar; bina veya bina kısmında, inşaat, makinada, tesisatta, alette ve edevatta göreceği noksan veya tehlikeli durumu, amirine veya bakım ve onarım işleriyle görevli olanlara hemen bildirecek ve işveren de bu kusurları en kısa zamanda ve uygun şekilde giderecektir (m.499). Bakım ve onarım işlerinin yapılabilmesi için, koruyucu tertibatın kaldırılması gerektiği hallerde, bunlar makina durdurulduktan ve onarım işlerinden sorumlu olanlardan izin alındıktan sonra kaldırılacak ve onarım işlerinden sorumlu kişi, onarılan makina, cihaz veya tesisatın çalışmasına izin vermeden önce, koruyucu tertibatın uygun şekilde tekrar yerlerine konulup konulmadığını kontrol edecektir. (m. 500). Bakım ve onarım işlerinde, uygun ve yeterli bir aydınlatma sağlanacak ve gerektiğinde özel aydınlatma yapılacak, bakım ve onarım işleriyle görevli işçilere, alev geçirmez el lambaları verilecektir (m. 501). Bakım ve onarım işleri ile görevlendirilenlere, yapılacak işlerin gerektiği bütün aletleri alabilecek büyüklükte ve işyerindeki platform veya diğer yüksek yerlere tehlikesizce çekebilecek takım çantaları veya kutuları verilecek, bakım ve onarım işlerinde kullanılan büyük aletlerin taşınması için, özel el arabaları bulundurulacaktır (m.502). Bina ve tesisatta yapılacak bakım ve onarım işlerinde, geçici olarak uygun ve güvenli sabit merdivenle platformlar, geçit veya iskeleler yapılacaktır (m.503). İşyerlerinde bakım ve onarım işleri, bu yerlerdeki çalışmalar durdurulmadan yapıldığı hallerde, gerekli güvenlik tedbirleri alınacaktır(m.504). Kuyu veya diğer yeraltı tesislerinde yapılacak bakım ve onarım işlerinde; zararlı, zehirleyici, boğucu veya parlayıcı gaz veya sıvıların tehlikeli bir şekilde toplanacakları göz önünde bulundurularak gerekli ve yeterli güvenlik tedbirleri alınacaktır. Bu gibi yerlerde, tecrübeli ve usta işçiler çalıştırılacak, bunlara uygun kişisel koruma teçhizatı verilecek ve tecrübeli bir veya birden fazla gözlemci görevlendirilecektir (m. 505). Hendek, çukur ve diğer kazı işlerinin yapıldığı yerlere, uygun şekilde payandalar ve korkuluklar yapılacak ve buralara, geceleri ışıklı uyarma levhaları konulacaktır (m. 506). Sürekli olarak transmisyona çalışılan işyerlerinde, bakım ve onarım sırasında boşa alınan kayışlar, sabit kancalara veya uygun diğer tertibata takılacaktır (m. 507) Basınçlı kazanlar ve kaplar, basınç altında iken onarılmayacaktır.(m. 508). Betondan yapılmış depolar içinde bakım ve onarım için çalışılması ve özellikle betonun kırılması gereken hallerde, beton tarafından emilmiş bulunan maddelerin meydana getirebilecekleri tehlikelere karşı, gerekli özel koruma tedbirleri alınacaktır (m. 509). Tehlikeli gaz, buhar veya sislerin meydana gelebileceği tank veya depolar içinde yapılacak bakım ve onarım işlerinde; işçilere maskeler, solunum cihazları ile emniyet kemerleri gibi uygun kişisel korunma araçları verilecek ve iş süresince tank veya depo ağzlarında bir gözlemci bulundurulacaktır (m. 510). Onarılan depo veya tanklar, başka depo veya tanklarla bağlantılı bulduklarında, bağlantı borularının vanaları, güvenli bir şekilde kapatılacak veya bu borular sökülerek bağlantı ağzları, kör tapa veya kapaklarla kapanacaktır (m.511). Onarılan tank veya depoların içinde mekanik karıştırma tertibatı bulunduğu hallerde, bakım ve onarımına başlanmadan önce, karıştırıcı tertibatın güç kaynağı ile bağlantısı kesilecek ve karıştırıcılar, uygun şekilde takozlanacak, desteklenecek veya bağlanacaktır.(m. 512).

# ONAYLI DEFTER...



MADDE 8 – (1) İşyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanlarının hak ve yetkileri, görevlerini yerine getirmeleri nedeniyle kısıtlanamaz. Bu kişiler, görevlerini mesleğin gerektirdiği etik ilkeler ve mesleki bağımsızlık içerisinde yürütür.

(2) (Değişik: 4/4/2015-6645/1 md.) İşverene iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili konularda **rehberlik ve danışmanlık yapmak üzere görevlendirilen** işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı, görev aldığı işyerinde göreviyle ilgili mevzuat ve teknik gelişmeleri göz önünde bulundurarak iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eksiklik ve aksaklıkları, tedbir ve tavsiyeleri belirler ve **işverene yazılı olarak bildirir. Eksiklik ve aksaklıkların düzeltilmesinden, tedbir ve tavsiyelerin yerine getirilmesinden işveren sorumludur.** Bildirilen eksiklik ve aksaklıkların acil durdurmayı gerektirmesi veya yangın, patlama, göçme, kimyasal sızıntı ve benzeri acil ve hayati tehlike arz etmesi, meslek hastalığına sebep olabilecek ortamların bulunmasına rağmen işveren tarafından gerekli tedbirlerin alınmaması hâlinde, bu durum işyeri hekimi veya iş güvenliği uzmanınca, **Bakanlığın yetkili birimine, varsa yetkili sendika temsilcisine, yoksa çalışan temsilcisine bildirilir. Bildirim yapmadığı tespit edilen işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanının belgesi üç ay, tekrarında ise altı ay süreyle askıya alınır. Bu bildirimden dolayı işvereni tarafından işyeri hekimi veya iş güvenliği uzmanının iş sözleşmesine son verilemez ve bu kişiler hiçbir şekilde hak kaybına uğratılamaz. Aksi takdirde işveren hakkında bir yıllık sözleşme ücreti tutarından az olmamak üzere tazminata hükmedilir.** İşyeri hekimi veya iş güvenliği uzmanının iş kanunları ve diğer kanunlara göre sahip olduğu hakları saklıdır. Açılan davada, kötü niyetle gerçek dışı bildirimde bulunduğu mahkeme kararıyla tespit edilen kişinin belgesi altı ay süreyle askıya alınır



# İŞ GÜVENLİĞİ UZMANININ POZİSYONU

## İdareye Şikayet?

### İş güvencesi...

#### YÖNETMELİK...

- (3) (Değişik:RG-30/4/2015-29342) İş güvenliği uzmanı, işverene yazılı olarak bildirilen iş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili alınması gereken tedbirlerden acil durdurma gerektiren haller ile yangın, patlama, göçme, kimyasal sızıntı gibi hayati tehlike arz edenleri, belirlenecek makul bir süre içinde işveren tarafından yerine getirilmemesi hâlinde, **işyerinin bağlı bulunduğu çalışma ve iş kurumu il müdürlüğüne yazılı olarak bildirmekle yükümlüdürler.**

# 3. İŐ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ HUKUKUNDA DOĐRU BİLİNER YANLIŐLAR !

# SORUMLULUK KAVRAMI

**HUKUKİ SORUMLULUK**



**CEZAİ SORUMLULUK**



# İŞ KAZASI KAVRAMI & NEDENSELLİK BAĞI...



# HUKUKİ SORUMLULUK...

## KUSURSUZ & KUSURLU SORUMLULUK

## İşçinin kişiliğinin korunması

# MADDE 417

## borçlar kanunu

- İşveren, hizmet ilişkisinde işçinin kişiliğini korumak ve saygı göstermek ve işyerinde dürüstlük ilkelerine uygun bir düzeni sağlamakla, özellikle işçilerin psikolojik ve cinsel tacize uğramamaları ve bu tür tacizlere uğramış olanların daha fazla zarar görmemeleri için gerekli önlemleri almakla yükümlüdür.
- İşveren, işyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmak; işçiler de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdür.

# Tehlike Sorumluluđu Ve Denkleřtirme (M.71)

- MADDE 71- Önemli ölçüde tehlike arzeden bir işletmenin faaliyetinden zarar doğduğu takdirde, bu zarardan işletme sahibi ve varsa işleten müteselsilen sorumludur.
  - Bir işletmenin, mahiyeti veya faaliyette kullanılan malzeme, araçlar ya da güçler göz önünde tutulduğunda, bu işlerde uzman bir kişiden **beklenen tüm özenin gösterilmesi durumunda bile sıkça veya ağır zararlar doğurmaya elverişli olduğu sonucuna varılırsa, bunun önemli ölçüde tehlike arzeden bir işletme olduğu kabul edilir.** Özellikle, herhangi bir kanunda benzeri tehlikeler arzeden işletmeler için özel bir tehlike sorumluluğu öngörölmüşse, bu işletme de önemli ölçüde tehlike arzeden işletme sayılır.
  - Belirli bir tehlike hâli için öngörölen özel sorumluluk hükümleri saklıdır.
- Önemli ölçüde tehlike arzeden bir işletmenin bu tür faaliyetine hukuk düzenince izin verilmiş olsa bile, zarar görenler, bu işletmenin faaliyetinin sebep olduğu zararlarının uygun bir bedelle denkleştirilmesini isteyebilirler.

# KUSURSUZ SORUMLULUK YARGITAY 21. HUKUK DAİRESİ

Esas Numarası: 2006/4889 Karar Numarası: 2006/7175  
Karar Tarihi: 29.06.2006

- Mahkemece esas alınan kusur raporunda, iş kazasının % 100 kaçınılmazlık nedeniyle oluştuğu bildirilmiş, tazminat raporu düzenlenirken ise kusursuz sorumluluk ilkesinden yola çıkılarak % 100 kaçınılmazlık nedeniyle davalı % 100 kusurlu imiş gibi değerlendirme yapılmıştır.
  - Kaçınılmazlık; hukuksal ve teknik anlamda, fennen önlenmesi mümkün bulunmayan başka bir anlatımla, işverence mevzuatın öngördüğü tüm önlemlerin alınmış olduğu koşullarda dahi önlenmesi mümkün bulunmayan durum ve sonuçları ifade eder.



# KAÇINILMAZLIK...

- Bir olayın tamamen kaçınılmazlık sonucu meydana geldiğinin saptanması halinde hakim, işverenin sorumluluğunu, Borçlar Kanunu'nun 43. maddesini göz önünde tutarak hakkaniyet ölçüsünde saptamalıdır. İşçi-işveren arasındaki bu tür davalarda tarafların ekonomik ve sosyal durumlarının göz önünde bulundurulması halinde; işverene biraz daha fazla sorumluluk verilmesi; sosyal hukuk devleti ilkesi gereği düşünülebilir. Yargıtay'ın yerleşik uygulaması da bu yöndedir.
- Oysa dava konusu olayda, % 100 kaçınılmazlık bulunmasına karşın hakim hesap bilirkişisinin önerdiği ve % 100 oranında işverene sorumluluk yükleyen oranı aynen kabul etmiş ve davalı işvereni kaza sonucu meydana gelen davacı zararının tamamından sorumlu tutmuştur. Bu tür bir sorumluluk paylaşımı ise Borçlar Kanunu'nun 43. maddesine aykırıdır.

# DEĞİŞEN ÇİZGİ: KAÇINILMAZLIĞIN SORGULANMASI

YARGITAY 21. HUKUK DAİRESİ

E: 2008/5624 K: 2008/18632

Karar Tarihi: 01.12.2008

- dosyadaki kayıt ve belgelerden olay, davacının davalı Şirkete ait Armutlu İnşaatlarında kalıpcı ustası olarak çalışırken duvar üzerine tabiyenin hazırlanması için beton çivisi çakarken çivinin başının kırılarak sol gözüne isabet etmesi sonucu sol gözünün yaralanması şeklinde olmuştur. Alınan 1. makine mühendisi iş güvenliği uzmanı raporunda olayın kötü tesadüf sonucu olduğu %100 oranında kaçınılmazlık bulunduğu rapor edilmişse de bu raporun iş güvenliği yasanının 77. maddesine uygun olduğu söylenemez. Bu raporda işverenin kusurunun olup olmadığı yeterince araştırılıp ortaya konmamıştır. Bu nedenle İş Güvenliği Yasasının 77. maddesinde uygun olarak konularında uzman 3 kişilik bilirkişi heyetince kusur raporu alınarak verilen raporu dosyadaki bilgi ve belgelerle birlikte değerlendirerek sonucuna göre karar verilmelidir.

# 4. CEZAI SORUMLULUK...

## BİLİNMEZLER VE RİSKLER...

# BİLİNÇLİ TAKSİR...

Yargıtaya göre; "...Suçun manevi unsurlarından biri olan taksir, istisnai bir kusurluluk şekli olup, failin taksirli bir eylemden ötürü cezalandırılabilmesi için mutlaka yasada o eylemin taksirle işlenmesi halinde yaptırım uygulanacağına dair açık bir düzenleme bulunması gerekmektedir. Taksirli suçlarda, eylemin iradi olması ve neticenin de öngörülebilir olması gerekmektedir. Ancak, neticenin öngörülebilir olması mutlak surette gerekmemekte ise de, failin neticeyi öngörmesi şartı yoktur.

Fail, öngörülebilir bir neticeyi dikkatsiz ve tedbirsiz davranışı nedeniyle öngörmediği halde de taksirli suçtan sorumlu tutulur. Failin öngörülebilir neticeyi öngördüğü hallerde ise kusurunun bilinçli taksire dayalı olduğu kabul edilmektedir. **Buna göre, taksir ile bilinçli taksiri birbirini ayıran özellik öngörme kavramında kendini gösterir** . Ancak her iki halde de bu öngörülen neticenin istenmemesi gerekir. Neticenin bilinmesi ve istenmesi halinde doğrudan kast, **neticenin gerçekleşme olasılığının öngörülmesi ve gerçekleşmesine kayıtsız kalınması halinde ise olası kasttan söz edilir.**

5237 sayılı TCY'nın taksirle öldürme suçu 85. maddesinin 1. fıkrasında; "Taksirle bir insanın ölümüne neden olan kişi, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır", 2. fıkrasında; "Fiil, birden fazla insanın ölümüne ya da bir veya birden fazla kişinin ölümü ile birlikte bir veya birden fazla kişinin yaralanmasına neden olmuş ise, kişi iki yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır" şeklinde düzenlenmiş, aynı Yasanın "taksiri" düzenleyen 22. maddesinin 3. fıkrasında; "**Kişinin öngördüğü neticeyi istememesine karşın, neticenin meydana gelmesi halinde bilinçli taksir vardır; bu halde taksirli suça ilişkin ceza üçte birden yarısına kadar artırılır**",

**5. İŐ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİNDE**  
**DELEGASYON**  
**VE**  
**UZMANLARIN GÖREVLERİNİN**  
**«KAMUSAL» NİTELİĞİ**

# YAZILI OLARAK GÖREV-YETKİLENDİRME

- DELEGASYONUN **SOMUT AÇIK VE YAZILI ŞEKİLDE** YAPILMASI İSPAT AÇISINDAN İSABETLİ OLUR.



# DELEGASYON

DELEGENİN...

- **MADDİ,**
- **TEKNİK VE**
- **FİNANSAL**

MATERYALLERE SAHİP  
OLMASI  
GEREKİR.



**! DELEGATE !**



# TEŞEKKÜRLER....

Prof. Dr. Erdem Özdemir

[dr.erdemozdemir@gmail.com](mailto:dr.erdemozdemir@gmail.com)

<https://twitter.com/drerdemozdemir>

<http://erdemozdemir-ishukuku.blogspot.com.tr/>